

OR 8952 C 2:4

SNOUCK HURGRONJE, C

AAN

BOSBOOM, H. D. H.

IV

5 brieven

1904 (11-10) - 1913 (01-07)

1904-11-10

01

Ellekerreden 10 Novr 1904

17 Juli
gelezen; ook
over meening prof
Dony

Hie binnengde van v. Heuts

Geachte Heer Bosboom,

Uergis ik mij niet, dan is Uw
brief van 13 Jan, nog onbeantwoord. Ik
heb U in dien tijd allerm minst vergeten,
en werd in mijne functie van president B.G.
— die ik mij, bij gebreke van hogere lief-
hebbers, liet opdringen — bovendien meer
dan eens aan U en Uwe belangstelling in
Indië herinnerd. Dit jaar gaf mij echter
meer werk dan een zijner voorgangers, en
de toevoeging van Dr. Hozen, hoe welkom
ook, ontklofte mij in zeeven deelen, daar
hij alleen werk doet en doen kan, dat ik
alleenstaande onaangeroerd zou moeten
laten.

Mevr. Serrurier, gesteund door een Japano-
hollandsche helpster, is nog steeds bezig het
Museum te rangschikken, maar zij is vaak
invalide en ook anders overigens gunstige om-
standigheden zal de arbeid nog veel tijd
vorderen.

Wat is hier veel veranderd is de laatste maanden! De publieke opinie is, in gedrukt, vol van de grootste verwachtingen van den nieuwen Gouvern. G. Ik vrees, dat daarin veel overdrijving is. Indië besturen is een werk van geheel andere aard dan Atjeh onderwerpen, en voor het eerste ontbreekt het den Heer V. H. aan alle voorbereiding. Ik meen dit niet in schoolchen zin; maar Indië in zijn geheel was hem steeds totaal onverschillig, de grote problemen van den dag voor dit land waren hem onbekend, hij gevoelde ook geen lust om zich daarin te verdiepen. En nu moet hij ze helpen onlossen. Hij leeft daarbij in toenemende mate van plotseling onthomende en vaak snel weer verdwynende indrukken en impulsies en houdt meer dan wenschelijk is van „opzien baren“. Sommige circulairen wijzen reeds daarop. Omtrent sommige hervest gewichtige zaken deelde hij te Sabang als vaste plannen mee denkbeelden, die onderweg naar Batavia reeds uitgegeven werden, en bij aankomst met

andere, die ook weer spoedig vervlogen. Colijn is ook niet juist een goede genius voor hem, en diens arrogantie is er sedert de heerschappij van Kuiper niet op vermindert.

De Bzz. speelt de nieuwe Excellentie schout of oppasser door 's mergens op rijtoeren liggend handig de verkoper (die hij alleen rechtstreeks naar de pasar wil zien gaan) van de wegen te verdrijven enz. enz. Hoe afkeerig men ook van overdreven vormen merge zijn, zo iets is bepaald beneden de waardigheid van een' landvoorst.

De historia van zynen broeder, den A. Resident, heeft hij ook niet waardig aangenakt. Na rijp beraad heeft de vorige G. G. een stemmige advies dien A. R. verzocht zijn pensioen te vragen en het hem, toen hij dit niet deed, gegeven omdat hij wegens ernstige karaktergebreken als geheel ongeschikt voor B. B. gold. Natuurlijk gevoelde V. H. zich verongelyk, maar nu hij zich bij den Minister kwam beklagen, had deze die klacht ook moeten afdoen. In plaats daarvan laet de nieuwe G. G. de zaak op zich endosseeren,

en zal me, nadat zijn broeder weer hier gekomen is, onderzoeken of de Heer Korseboom hem wel billijk behandeld heeft!!

De lezing, welke die broeder in Holland heeft gehouden, kwam mij deze dagen onder de ogen. Nu, ik moet zeggen, dat men in den Haag wel slikken kan. Niet alleen ontbreekt samenhang en verband, maar de feiten worden zoo onjuist weergegeven, dat de slechtste Indische journalist — en dat wil wat zeggen — zich ervoor schamen zou. Het wemelt in dat stuk van onwaarheden en valsche voorstellingen betreffende zaken, welke ieder niet kan wanneer hij het wenscht. Hetgeen over den Salan gezegd wordt, is eene aaneenschikking van nonsens, waarvoor men zich zelf niet op schijnautoriteit kan beroepen.

Abendanon lijdt in toenemende mate aan zijne zenuwen, maar volhardt toch tot zijne vijf jaren om zijn.

Heer verlangend ben ik, weer eens een persoonlijk levensstreek van U te mogen ontvangen. Het vriendschappelijk groet

Hoogachtend Uw

P. Froudeburgsvon

X X X 11 (3)

10

1905-10-22

Welleerden 22-10-05.

01

Beantw.
2.4.11
1906.

W. v. d. Mark

Heer geachte Heer Bosboom,

Veel dank voor Uwen brief van 17 Juli. Zovels U terecht ondosselde, was het onverwachte heengaan van Brandes voor mij inzonderheid een pijnlijken slag. Behalve de verwantschap onser drieën en van een deel onser bezigheden, was ik in dat lieve en uitnemende gezin als adoptief lid geheel opgenomen. Overnuw wordt, zovels U wel weten zult, thans voorlossig bij haren broeder Nieman in de J. v. Oldenbernevelthuis.

Wat ik tot Dr. de Haan's bevoering iets kon bijdragen, verheugde mij zeer. Inzaken siken blijven, naar ik van menschen hoor, die meer dagelijks met hem in aanraking komen, abnormale stemmingen en aanvallen den doer zijne doofheid van een

goed deel van het verkeer afgesloten men beheerschen. Onlangs bijv. schreef hy aan zijne moeder een min of meer verwijtende brief, omdat zij hem het levenslicht had doen aanschouwen!

De nieuwe Landvoogt, die nu al op weg raakt een oude te worden, blijft doen gelijk hij deed, en wie van hem iets ernstigs voor het welzijn van Indië verwacht, komt bedrogen uit. De organen der publieke opinie zijn te zake onbetrouwbaar daar zij door brullen de zaak staande motieven geleid worden, behalve Vierhout - LeComte - die objectief nul zijn, maar niet gewez weet. Het is niet, dat deze manregel van meer, gene van minder inzicht getuigt, maar het ontbreekt Van Denter aan twee zaken, die toch onmisbaar zijn om iets groots tot stand te brengen: karakter en ernst. Ook zonder deze beiden kon hij met zijne brutale handigheid en snelbevoendenheid een

zo beperkte taak als de Atjehsche een heel eind nader aan hare vervulling brengen. Voor het bestuur van geheel Ned. Indië zijn die eigenschappen naar zoovele negatieve, niet voldoende.

Intusschen hebben wij als nieuwe minister gekregen een rijk en eervol advocaat, wiens kantoor hier is niet frischer reuk stond, zodat menig oud-klant van hem onder de Vreemde Overledingen mij met een ongelovig lachje vroeg, of toch niet in allen ernst die welbekende ridder van de Russische Conscientie raadsman der Kroon geworde was?! Sommige van hem gekomen stukken toonen, dat hij een en ander voor de galerij wil doen, zonder rekening te houden met de wezenlijke bevordering van Indische belangen. Op kwam ik mij over des val van het Kuypercabinet zeer verheugt heb, ben ik overtuigt, dat de leiding van het Depart. v. Kol^e er beslist op achteruit-

gegaan is. Fdenburg moest me en den opper
aan „de partij” brengen, jwals het diverse
wetsvoorstel tot herziening van het R. R.
ter aanjien der klassen van ingezetenen;
maar over 't algemeen was hij een verlicht
en verstandig minister.

Indertijd blef ik voornemens, in 1906 met
verlof naar Nedeland te komen. Ibrevel
ik aan die lichamelijke, en vooral aan de
geestelijke vfrisssching van zulk een ver-
lof behoefte gevoel, zie ik er in menig op-
zicht tegen op. Zoo kost het mij al dadelijk
veel moeite, voorlossig te bepalen, waar
ik in Holland mijn pied à terre zal kie-
zen. Wel zal ik denkelijk veel op reis zijn,
maar voor mijn werk en mijne bibliotheek
moet ik toch een vast verblijf kiezen. We-
ben ik niet zonder vrees voor de zuurheit
van het vaderlandsche klimaat, die jwals
voor mij in dubbele mate zal doen gevoe-
len, waar ik nu bijna 10 jaren lang geheel

aan de Bontariache warmte gewent en
daarmede verzouend geraakt ben.

Dozy's „Zinneliken te Abekha” ward reeds
kort na zijn verschijnen door de critiek van
Prof. Graf (in de Zeitschrift der deutschen
morgenländischen Gesellschaft) uitgeklaard
als een samenweefsel van scherpsinnige
ongerijmdheden en de daarin verkondigde
meeningen hebben, jwals mij bekend, varit
andere ernstige aanhangers gehad dan
haren auteur en, gedurende eenig jare,
dians al te bewonderende en in casu
weinig deskundigen discipel de Gzeje.
Mijne dissertatie was een stilzwijgende
werlegging van de mogelijkheden van soort-
gelijke theorieën, waarin ik echter in uit-
drukkelijke verlangan van mijne promotor
de Gzeje — die toen geheel overtuigt was
van Dozy's bevue — een par waar-

deerende worden aan het adres van het
weergeleide werk inlaschte. Onder de vele
feiten, die de absurditeit van Dozy's inval-
len in het licht stellen, is dit wel een der
meest sprekende, dat de traditie betreffende
de Moekraansche gebruiken, waar Dozy's
vergelijkingen op gebaseerd werden, meer-
deels van na-Islamischen tijd dateert.

Tot mijn leedwezen heeft Prouffner er-
niet laten vinden om den archaeologischen
arbeid van Brandes voortlooppig voort te
zetten. Ik hoop, dat men nu slagen zal bij
Dr. Vogel, den Nederlandschen geleerde, die
als superintendent van een ressort der
archaeolog. opname in Britisch-Indië
werkzaam is. In andere opzichten blijft
Brandes voortlooppig onvervangen.

Dikwijls denk ik mij aan de aangename
uren, die mij nu en dan Uwe bezoeken
verschaffen, wanneer U den moed vindt

om de — mij steeds onveranderde — steenuas-
sa te doorworselen, waerover de toegang
naar mijn kantoor liep. De kans op her-
haling schijnt voorreest uitgesloten. Wil
mij dan in plaats daarvan af en toe een
geschreven levenssteekje zenden.

Met vriendelijken groet, hooftent

Uw

P. Snouck Hurgronje

X X X 11 (4)

19

1906-05-05 01
Luzern, Hotel St Gotthard
5-5-06.

Geachte Heer Bosboom, U dank-
kend voor Uwen mij nagezonden
brief kan ik U thans melden, dat
ik 23/4 te Genua aan wal stapte,
verwelkomd door de fam. Abbandano
en mijne zuster, dat ik sinds 26/4
met de laatste te Luzern ben en uit-
stapjes doe om en bij het Vierwalds-
stättlermeer; dat ik na 2 à 3 we-
ken naar het kille vaderland hoop
af te reizen en U dan spoedig te
bezoeken, te meer daar ik wel
denke mijne tent voorloopig in
Den Haag op te slaan.

Met vriendelijken groet steeds
van ganscher harte Uwe

C. Smouckbrugger

Postkarte.

Carte postale. — Cartolina postale.

Nur für die Adresse.

Côté réservé à l'adresse.

Lato riservato all' indirizzo.

Hoozldelgustr. Meer H. D. H. Bosboom

ss. tl.

Riouwstraat

Adresse des Absenders - Angabe freigestellt.
Adresse de l'expéditeur - Indication facultative.
Indirizzo del mittente - Indicazione facoltativa.

Dr. C. Snock Hurgronje

Hôtel St. Gotthard

Lucern.

Den Haag

Pays-Bas

Leiden, 24. / 3 1912

Witte Singel 84a.

Waarde Bosboom,

Ourlangs had ik stille hoop, u op de algemeene vergadering van het Instituut te zullen zien, want de voornemens, die wij telkens al hebben opgevat om u eens te gaan opzoeken, moesten om allerlei redenen telkens weer bij het plaatsel der Hb. ingelijft worden. In het ziet er nu in de eerstvolgende weken heelmaal niet naar uit, want a.s. Vrijdag reizen wij samen naar Athene, waar ik het Orientalistencongres moet bijwonen. Moet, want anders had ik er die verre, tijdroovende reis (10 dagen reizen heen en weer) zeker niet voor over om naar een stad te gaan, die voor mij minder belangrijks oplevert dan menige andere, en waar ik bovendien in de 7-8 verblifdagen, die mij daar gezond zullen zijn, toch niet veel kan zien van wege vergaderingen, recepties enz. We reizen samen met het echtpaar Besseling; Hb. is mijn mede-afgevaardigde (beiden

Buiten bezwaar van den Lande wel te verstaan).
 Zoo groot is dus nog wel eenige maant heen,
 waarin we elkaar niet zullen zien, en dat
 spijt mij zeer. In ieder geval mogen we toch
 vóór dien tijd wel eens precies vernemen,
 hoe het u nu gaat, of de onthoudings-
 kunst al gunstige uitwerking op de maag
 heeft gehad en of Ge u al meer sterker
 gevoelt.

Onze nicht, Mevr. De Visser, is zoo groot, gedu-
 rende onze afwezigheid thuis en hof te bewaken
 en voor alles te zorgen. Jacqueline is te Bonn
 bij hare oude vriendin, blijft daar tot 15 April,
 komt dan voor eenigen tijd bij onze zuster Mevr.
 Van Rhijn en daarna zal ze denkelijk een
 andere woning moeten zoeken, daar het faillit-
 sement van haren grootter heer van Heerlens-
 merstraat 32 zal verdrigen.

Liedes ons nieuws. Nu het uwe, svp. Moge
 het goed zijn, ook betreffende Uwe dochter.

Wesat dames van ons beiden hartelijk groet

Uw

C. Snouckburgromp

1913-01-07

01

Leiden, 7 / 1 1913.

Witte Singel 84^a.

Waarde Bosbooms,

Danke voor uwe vriendelijke woorden,
en voor de goede wenschen, die wij van harte te-
rugkaatsen.

De hier verblijvende Drl. jongelui zijn stu-
denten, en op dien leeftijd en in die sfeer zijn ook wij
meestal nog groen in de reken der practijk van het
maatschappelijk leven. Ofschon ik het dus met u zou
tweijfelen, als sommigen kunnen ook in economische
onz. zaken al eene zekere oriënteering op deden, geloof
ik toch, dat men dit niet van hen kan eischen, in't
algemeen gebroken. Hier kunnen zij, studerende,
behalve vakkenis, eene zekere manier van waarna-
men en denken, ook van gezelschen soustijds, overnemen,
maar verder moet het leven in de maatschappij hen
vormen. Dat dit zijne bezwaren heeft, geef ik gereede-
lijk toe, maar ik hoop en verwacht. Dat die geleis-
delijk overwonnen zullen worden en dat dan, wanneer
een zeker aantal Europeesch gevormde jongelui daar e

ginds vol uitgegroeid is, hunne voorlichting over de wijze, waarop de lagere klassen van hun volk in den stroom van het wereldverkeer ongenomen moeten worden, iets waard zal worden.

Jammer, dat we u beiden dus voorerst nog niet hier zullen zien. Die photo's zijn hier voor 't oogenblik niet noodig. Er staat juist eene groote kist met nieuwe apperentien in onzen gang, die als resultaten der opname in Paise door den photograph-teekenaar Vink, weldra ook door photostof gevolgd zullen worden. Vooral naar die laatste den ik benieuwd; aan „abkletschen“ heb ik voor mij niet veel.

Met hartelijke groeten van huis tot huis

Uw

C. Smouckdurgronj

Bekerschap met W.'s verhoudheid. Laat zij licht naar gaed onbrien!

J. J. H.